

Doeltreffende en doelmatige farmaceutische patiëntenzorg staat voorop

Onderzoeksbeleid van de KNMP krijgt vorm

Binnen de KNMP is de Wetenschappelijke Sectie Openbaar Apothekers opgericht om de openbaar apotheker met vier 'o's in de zorg te verankeren: ontwikkeling, opleiding, ondersteuning en onderzoek. De laatste pijler heeft als belangrijkste doel het praktisch handelen van de openbaar apotheker op wetenschappelijk gefundeerde wijze inzichtelijk te maken, te verbeteren en te vernieuwen.

Auteurs **P.A.G.M. de Smet, M. Teichert**
en **M. Kappert**

De KNMP wil zorgen voor doeltreffende en doelmatige farmaceutische patiëntenzorg nu en in de toekomst en bewerkstelligen dat patiënten deze zorg ook daadwerkelijk ontvangen. Het onderzoek hiernaar richt zich vooral op het analyseren, ontwikkelen, evalueren en implementeren van zorgactiviteiten, instrumenten en modellen, waarmee problemen bij het voorschrijven, afleveren, bereiden en gebruiken van geneesmiddelen planmatig kunnen worden voorkómen, geïdentificeerd en opgelost.

Praktijkonderzoek naar het handelen van de apotheker is dus geen opzichzelfstaand gebeuren, maar is onlosmakelijk verbonden met de uitoefening en ontwikkeling van dit beroep. Met andere woorden, de onderzoeksambities van de KNMP staan niet los van haar algemene beleid en van de daaruit voortvloeiende plannen en programma's, maar moeten hier zoveel mogelijk in worden geïntegreerd.

Focus

Bij het ondersteunen van onderzoek is uiteraard het belangrijkste uitgangspunt dat de patiënt ervan moet kunnen profiteren. Een tweede algemeen principe is dat het beschikbare budget zeker niet onbeperkt is en daarom het beste kan worden ingezet bij aanvragen die bij andere fondsen (zoals Zon-Mw) minder kansrijk zijn.

Anders gezegd, de focus ligt niet zozeer op nieuwe zorgactiviteiten als zodanig (bijvoorbeeld de toepassing van farmacogenetische gegevens in het algemeen) maar op de effectiviteit, kosteneffectiviteit en uitvoerbaarheid van nieuwe technieken en interventies door de apotheker. Vooral nog gaat de aandacht hierbij in het bijzonder uit naar de openbare farmacie, omdat het wetenschappelijk onderzoek hiernaar nog minder ver is ontwikkeld dan in de ziekenhuisfarmacie [2].

Vanuit de praktijk wordt vaak gevraagd om onderzoeken die de toegevoegde waarde van

de apotheker aantonen. Dit is begrijpelijk, want zorgverzekeraars vragen met enige regelmaat om harde *evidence*, wanneer de apotheker aanklopt voor een vergoeding van nieuwe farmaceutische zorgactiviteiten. Wij vragen ons echter af, of de eisen die op dit punt aan apothekers worden gesteld niet stringenter zijn dan de eisen aan andere zorgverleners.

Gerandomiseerde onderzoeken op harde eindpunten zijn zeer kostbaar en langdurig, waardoor de uitkomsten op het moment dat zij worden gepubliceerd al weer door nieuwe ontwikkelingen kunnen zijn ingehaald. Wij vinden het daarom verstandig om het beschikbare onderzoeksbudget niet alleen te besteden aan grote gerandomiseerde onderzoeken maar vooral ook in te zetten voor onderzoeken die cyclisch op elkaar aansluiten om het zorgverlenerschap van de apotheker steeds verder te exploreren, te verbeteren en te ontwikkelen [3].

Oproepen

De eerste stappen in het onderzoeksprogramma zijn inmiddels gezet. Er zijn voor 2014 en 2015 twee oproepen gedaan om onderzoeksaanvragen in te dienen inzake drie onderwerpen uit het beleid: medicatiebeoordeling, therapietrouw en medisch farmaceutische beslisregels (MFB's). De tweede maal werd bovendien gevraagd om voorstellen over patiëntervaringen, de rol van mantelzorgers, de taakverdeling binnen het apotheekteam, de kosteneffectiviteit van zorgactiviteiten en de inrichting van het farmacieonderwijs.

De ingestuurde aanvragen zijn inhoudelijk beoordeeld door een Wetenschappelijke Adviesraad (bestaande uit prof. dr. M. Bouvy, prof. dr. J. de Gier, dr. J. Hugtenburg, dr. M. Teichert en prof. dr. P. de Smet) aan de hand van vooraf openbaar gemaakte toetsingscriteria. Deze criteria zijn, samen met een up-to-date overzicht van de onderzoeksvoorstellen die op voordracht van de Wetenschappelijke Adviesraad zijn gehonoreerd, te vinden op de website van de KNMP. [4]

Netwerk

Het onderzoeksprogramma maakt dankbaar gebruik van het platform voor het presenteren van praktijkonderzoek, dat al

Veilige farmacotherapie

De vier thema's van de KNMP *Toekomstvisie Farmaceutische Patiëntenzorg 2020* staan de komende jaren ook in het onderzoeksprogramma centraal [1]:

1. mensgerichte benadering van de patiënt;
2. samenwerking tussen apothekers en collega-zorgverleners;
3. veilige, effectieve en doelmatige farmacotherapie;
4. geïntegreerde organisatie van zorg en zorgdossier.

vele jaren succesvol wordt geboden door Stichting Praktijk Research In Samenwerking Met Apothekers (PRISMA). Wij willen daarnaast graag een netwerk voor farmaceutisch praktijkonderzoek inrichten dat enerzijds zal bestaan uit de onderzoekers op dit gebied en anderzijds uit praktijkapothekers die bereid en in staat zijn om actief aan praktijkonderzoek mee te werken door geprotocolleerde vragen van onderzoekers vanuit de eigen apotheekpraktijk te beantwoorden.

Wie hiervoor belangstelling heeft kan zich nu al opgeven via war@knmp.nl. Overigens zullen ook de apothekers in opleiding tot openbaar apotheker worden ingeschakeld om een bijdrage te leveren aan het praktijkonderzoek om zodoende ook hen hiervoor enthousiast te maken.

Brede agenda

Het onderscheid tussen de openbare farmacie en de ziekenhuisfarmacie is – zeker wanneer dit wordt gezien vanuit patiëntenperspectief – minder stringent dan vroeger. Wij willen daarom de komende tijd graag exploreren in hoeverre het praktijkonderzoek naar openbare farmacie, poliklinische farmacie en ziekenhuisfarmacie beter op elkaar kan worden afgestemd en misschien zelfs wel kan worden samengevoegd tot één farmacie-brede agenda voor praktijkonderzoek.

Nu de serie werkconferenties (waarin de universitaire opleidingen farmacie en biofarmaceutische wetenschappen zich samen met de KNMP buigen over het farmacieonderwijs) vruchtbaar is gebleken, wordt het tijd voor een vergelijkbare exercitie betreffende het farmaceutisch praktijkonderzoek. ■

Zie voor literatuurreferenties: pw.nl

UITGANGSPUNT IS DAT DE PATIËNT VAN HET ONDERZOEK MOET KUNNEN PROFITEREN

Personalia

Nieuwe leden: L.P. van den Eijkel, West; S. Geling, Noord; L.A. Konickx, Middenzuid; C.T. Lo-A-Foe, West; M.J. Nagtegaal, Middenzuid; S. Sajri, Zuidwest I; A. Trapman, Noordwest I.

Literatuur

1. Kerndocument Uitwerking van de Toekomstvisie Farmaceutische Patiëntenzorg 2020. Beschikbaar op: <http://www.knmp.nl/downloads/toekomstvisie-kerndocument-uitwerking-toekomstvisie-farmaceutische-patientenzorg-2020.pdf> [geraadpleegd op 3 aug 2015].
2. Van Opstal M. Farmaceutisch onderzoek in Nederland. PW Wetenschappelijk Platform. 2012;6:a1242.
3. Smith R. Quality improvement reports: a new kind of article. BMJ. 2000;321:1428.
4. KNMP-onderzoeksprogramma 2015. Beschikbaar op: <http://www.knmp.nl/patientenzorg/farmaceutisch-onderzoek/knmp-onderzoeksprogramma> [geraadpleegd op 3 aug 2015].